

Vår referanse:

Siri Espe, interessepolitisk leder
siri@ungefunksjonshemmede.no

Vår dato:

09.03.2026

Innspill til ekspertutvalget for BPA

Unge funksjonshemmede takker for muligheten til å komme med innspill til ekspertutvalget og deres arbeid.

Unge funksjonshemmede gir med dette våre innspill til viktige områder og temaer for barn og unge med assistansebehov. Unge funksjonshemmede vil i et senere innspill kommentere større utfordringer og problemstillinger ved utvalgets arbeid, særlig knyttet til spørsmål om statlig eller kommunalt ansvar, samt spørsmål relatert til helse og helsekompetanse.

Rettighetsbasert forankring:

Unge funksjonshemmede ønsker først og fremst å belyse behovet for at FN konvensjonen om rettigheter til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD) og FNs konvensjon om barnets rettigheter (Barnekonvensjonen) legges til grunn i arbeidet.

Artikkel 7 i CRPD, *Barn med nedsatt funksjonsevne*, er spesielt viktig for Unge funksjonshemmede. I artikkel 7 heter det at partene skal treffe alle hensiktsmessige tiltak for å sikre at barn med nedsatt funksjonsevne kan nyte menneskerettigheter og grunnleggende friheter fullt ut og på lik linje med andre barn. Unge funksjonshemmede mener at en god ordning for brukerstyrt personlig assistanse (BPA) er helt avgjørende for å sikre barn og unges rett til likestilling og samfunnsdeltakelse.

En god BPA-ordning er også avgjørende for å oppfylle rettighetene til barn og unge med assistansebehov gitt i Barnekonvensjonens artikkel 2, *Ikke-diskriminering*, artikkel 3, *Barnets beste*, artikkel 12, *Barnets rett til å gi uttrykk for sin mening*, artikkel 23, *Funksjonshemmede barn*, artikkel 27, *Levestandard*, artikkel 28, *Utdanning* og artikkel 31, *Hvile og fritid*.

Arenaer:

Grunnskole, videregående opplæring og høyere utdanning

Unge funksjonshemmede mener at personer som har behov for assistanse skal ha rett til BPA under hele utdanningsløpet. Elever med assistansebehov må ha rett til BPA både i grunnskolen, i videregående opplæring og i høyere utdanning. BPA i grunnskole, videregående opplæring og høyere utdanning vil gi alle elever muligheten til å delta på de samme skoleaktivitetene, og fremmer inkludering i skolen og i klasserommet. Det vil gi alle elever like muligheter til å delta på skolens aktiviteter, herunder både teoretiske, praktiske og fysiske aktiviteter.

I Opplæringsloven har elever rett til den personlige assistansen de trenger for å kunne delta i og få tilfredsstillende utbytte av den. Det å organisere den personlige assistansen som BPA er en god løsning for elever med assistansebehov. En BPA er ikke en ekstra lærer eller pedagog, men et likestillingsverktøy enkelte elever benytter for å kunne delta på lik linje med sine medelever. I NOU 2021:11 pekes det på at innvilgelse av BPA i grunnskolen vil begrense antallet assistenter eleven må forholde seg til i løpet av en dag. Det vil medføre kontinuitet i hverdagen og vil gi både eleven og elevens familie større handlingsrom til å gjennomføre ønskede oppgaver og aktiviteter. Videre er en utfordring at grunnskolene ikke har nok assistenter, noe som medfører en usikkerhet på om den enkelte elev får nødvendig assistanse i skolehverdagen. Får eleven ha BPA i skolen vil dette løse problemet.

2 av 3 elever med fysiske funksjonsnedsettelse fullfører ikke videregående opplæring⁴, noe som har store konsekvenser for funksjonshemmedes mulighet til å ta høyere utdanning og komme i arbeid. Stortingsmeldingen *Ingen utenfor – En helhetlig politikk for å inkludere i arbeids- og samfunnsliv* peker på store utfordringer i videregående opplæring blant elever med nedsatt funksjonsevne⁵. Elevene har dårligere muligheter til å fullføre videregående opplæring, til å velge det utdanningsløpet en selv ønsker og til å få tilretteleggingen en selv har behov for. BPA vil være et effektivt likestillingsverktøy for å bidra til at flere elever med funksjonsnedsettelse får oppfylt sin rett til utdanning.

Studenter med assistansebehov faller i dag mellom to stoler. De eksisterende ordningene dekker ikke alltid studentens behov, og studentene har heller ikke rett til BPA for å ta høyere utdanning. For å sikre studenter med assistansebehov sin rett til høyere utdanning mener Unge funksjonshemmede BPA må innvilges ved høyere utdanning, yrkesrettet opplæring og fagskoleutdanning. Formell kompetanse blir stadig viktigere for å komme inn i arbeidslivet. For personer med funksjonsnedsettelse er effekten av utdanning for å komme i arbeid høyere enn for befolkningen ellers⁶. Det betyr at for å bidra til å øke andelen funksjonshemmede i arbeidslivet er det nødvendig at denne gruppen sikres en reell mulighet til å fullføre både videregående opplæring og yrkesrettet opplæring, høyere utdanning eller fagskoleutdanning.

I NOU 2021:11 foreslås det å igangsette en utredning for å se på om BPA til høyere utdanning kan ytes av staten gjennom dagens ordning for funksjonsassistanse. En eventuell overføring av BPA i høyere utdanning til staten, uten overføring av andre vedtak om BPA, mener Unge funksjonshemmede vil være en uheldig løsning for landets studenter med assistansebehov. Dette fordi studenter med assistansebehov har behov for en ordning som ivaretar assistansebehovet tilknyttet hele livssituasjonen. Studentene har behov for en ordning som kan benyttes både på og utenfor studiestedet, altså både mens en studerer og på fritiden, slik at en kan delta i studentmiljøet på lik linje med andre studenter.

Arbeidsliv

Unge funksjonshemmede mener det er nødvendig å sikre at arbeidstakere med assistansebehov får assistansen de trenger for å kunne stå i jobb. Det er behov for en god BPA-ordning der arbeidsliv blir ivare tatt og inkludert på lik linje som andre deler av

livet. En god løsning vil være å bake dagens ordning med funksjonsassistanse inn i BPA-ordningen, og sikre én helhetlig tjeneste. Det er behov for en ordning som sikrer at arbeidstakere med assistansebehov får nødvendig assistanse før, i og etter arbeidstiden. Det er lite nytte i en god funksjonsassistanse-ordning dersom man ikke får innvilget BPA til å kunne stå opp og reise på jobb. Det er vesentlig å sikre tilstrekkelig med assistanse for at arbeidstakere med assistansebehov skal kunne delta på sosiale arrangementer i jobbsammenheng eller andre aktuelle arrangementer og begivenheter i jobbsammenheng som skjer utenfor normal arbeidstid. Det vil gjøre deltakelsen forutsigbar både for arbeidstaker og arbeidsgiver.

BPA på alle arenaer

Unge funksjonshemmede mener det er helt nødvendig å utvide BPA til å gjelde alle arenaer for at BPA skal bli det likestillingsverktøyet det er ment til å være. Dette var det for øvrig bred enighet om i utvalget i NOU 2021:11. Samtidig ønsker vi å bemerke at det å lage en fullstendig liste over alle gjøremål, oppgaver og aktiviteter som er nødvendige i et menneskes liv ikke er mulig fordi vi alle lever ulike liv, og at det er behov for kompetanseheving i kommunen for å sikre at vedtak om BPA fattes på bakgrunn av CRPD og en forståelse av BPA som likestillingsverktøy.

Seksualitet

For Unge funksjonshemmede er det viktig å understreke at det å kunne leve ut egen seksualitet trygt og åpent også er et viktig likestillingsprinsipp og derfor noe som må hensyntas i BPA ordningen. Unge med assistansebehov har like mye rett og behov for å utforske egen seksualitet som andre unge. Unge funksjonshemmede mener derfor at BPA må kunne innvilges for å leve ut egen seksualitet og kjønnsidentitet åpent og trygt, og at kompetansen om kjønn- og seksualitetsmangfold må styrkes i alle deler av BPA-tjenesten.

Timeantall:

Likestilling kan ikke måles i timer og minutter, og Unge funksjonshemmede mener derfor at rettigheten til BPA ikke skal være avhengig av et minimums antall timer i uken. Utvalget i NOU 2021:11 pekte på at timegrensen medfører at personer med små og moderate behov for BPA ikke har rett til dette, selv om BPA ut fra deres behov kunne vært svært hensiktsmessig. Evalueringsrapportene fra 2017 og 2020 peker på at det er få personer med lave timeantall som vil ha BPA. Det betyr at en fjerning av timegrensen trolig ikke vil medføre uforholdsmessig økte kostnader.

Aldersgrense:

Unge funksjonshemmede mener det ikke skal være en nedre aldersgrense for BPA. Barns likestilling begynner tidlig, og barn med funksjonsnedsettelse og kroniske sykdommer må ha samme tilgang til likestilling som andre barn. Vi mener at alder ikke skal være et vilkår for innvilgelse av BPA, men behovet for BPA skal være det avgjørende.

Når det gjelder spørsmålet om en øvre aldersgrense overlater vi dette spørsmålet til organisasjoner som representerer voksne og eldre.

Egenandeler:

På generelt grunnlag mener Unge funksjonshemmede at det ikke skal være egenandeler på tjenester funksjonshemmede har rett på. Med bakgrunn i at BPA skal være et likestillingsverktøy mener vi det ikke kan stilles krav om egenandel fordi det ikke gir lik mulighet til likestilling. Økonomi og økonomiske forutsetninger skal ikke være en begrensning for likestilling.

Dagens egenandelsordning er en utfordring for mange unge voksne med BPA. Dette fordi egenandelen beregnes på samme måte som ved praktisk bistand og slår feil ut for mange. Eksempelvis hvis man har behov for bistand til mange av livets områder får man et stort timeantall, der praktisk bistand vil utgjøre en stor del av vedtaket. Videre beregnes egenandelen ut fra husstandens inntekt, og personer med samboer får derav en ekstra høy egenandel. Mange unge har ikke felles økonomi med sin partner, men opplever at egenandelen setter dette som premiss.

Assistenter må defineres som samfunnskritisk personell:

Med bakgrunn i at BPA skal være et likestillingsverktøy mener Unge funksjonshemmede at BPA-assistenter må defineres som samfunnskritisk personell, også ved eventuell ny lovmessig forankring. Koronapandemien har vist oss viktigheten av dette. For at BPA skal være et godt likestillingsverktøy må det ved fremtidige pandemier være forankringer slik at BPA-assistenter kan dra på jobb. Dette for å sikre funksjonshemmedes rett til å opprettholde dagligdagse aktiviteter slik som jobb eller studier fra hjemmekontoret, ivaretagelse av egen familie, ivaretagelse av personlig hygiene og andre aktiviteter vi alle utførte i periodene Norge var nedstengt i 2020 og 2021. I tillegg er det slik at flere unge med funksjonsnedsettelse og kroniske sykdommer er i risikogruppen ved pandemier, og har derav økt behov for isolasjon og reduserte nærkontakter. Koronapandemien viste oss at faste BPA-assistenter som har kjennskap til hvilke forhåndsregler som må tas i unntakstilstander gjorde at funksjonshemmede kunne fortsette å leve livet så normalt som mulig, og på lik linje med resten av befolkningen.

Langvarig behov:

Dagens rettighetsbestemmelse er avgrenset slik at personer med kortvarige behov for BPA, definert som under to år, ikke omfattes av retten til BPA. Det gjelder eksempelvis personer med forventet levetid på mindre enn to år, slik som personer med nylig oppdaget ALS. I NOU 2021:11 pekte utvalget på at BPA vil være en egnet ordning i de situasjonene der det er nok tid til å etablere en velfungerende BPA-ordning. Utvalget pekte også på at gruppen med forventet levetid på under to år, og som har ønske om BPA antakelig omfatter et lite antall personer, og at det derfor ikke antas å ha vesentlige kostnadsvirkninger. Unge funksjonshemmede mener derfor det er behov for å myke opp

dagens lovregulering slik at personer med forventet levetid på under to år omfattes av retten til BPA.

Redusere kommunale forskjeller:

Unge funksjonshemmede mener det må iverksettes et kompetanseløft blant saksbehandlere med utgangspunkt i CRPD og Barnekonvensjonen. For at funksjonshemmede i praksis skal få oppfylt sine rettigheter er det behov for at saksbehandlere har kunnskap om funksjonsnedsettelse, likestilling, CRPD og BPA som likestillingsverktøy. Uten tilstrekkelig kompetanse blant saksbehandlerne vil ikke BPA-ordningen fungere etter intensjonen. Unge funksjonshemmede støtter forslaget fra NOU 2021:11 om å etablere et nasjonalt kompetansesenter for BPA som et ledd i å øke kommunenes kompetanse om BPA, og for å redusere de kommunale forskjellene.

Mange unge med BPA opplever store utfordringer når de ønsker å flytte fra en kommune til en annen. Dette fordi hele søknadsprosessen om BPA må startes på nytt, samt at kommunale forskjeller medfører usikkerhet tilknyttet innvilgelse av nytt timeantall. Assistansebehovet endrer seg sjeldent ved flytting. Unge er også i en spesiell situasjon da det er helt naturlig å flytte flere ganger i løpet av få år i forbindelse med folkehøgskole, høyere utdanning, kortere eller lengre utenlandsopphold, jobbtilbud og etablering av familie. Unge funksjonshemmede mener en løsning kan være at kommunen skal se hen til gjeldende vedtak og de forhold som lå til grunn for dette vedtaket, samt begrunne eventuell reduksjon i timeantall ut fra vesentlig endrede forhold.

BPA ved midlertidige opphold i institusjoner:

Unge funksjonshemmede mener at ved midlertidige opphold i kommunale helse- og omsorgsinstitusjoner eller i spesialisthelsetjenestens institusjoner er nødvendig at unge sikres nødvendig og trygg assistanse slik at den enkelte ungdom kan nyttiggjøre seg oppholdet, og at BPA også ved slike opphold vil være et verktøy for likestilling. Det vil sjeldent være snakk om dobbelt med assistanse, da vår erfaring er at institusjonene ikke har kapasitet til å ivareta et assistansebehov utover det rent medisinske de skal dekke.

Retten til BPA ved midlertidige opphold i institusjoner vil eksempelvis gjøre det mulig for unge med assistansebehov å gjennomføre skolehverdagen under oppholdet eller opprettholde andre hverdagslige aktiviteter som lar seg gjennomføre fra institusjonen. Retten til BPA under midlertidige opphold ved institusjon vil sikre unge med assistansebehov sin rett til å ha BPA ved opphold også i psykiske helseinstitusjoner.

Videre mener vi det er behov for å bemerke at retten til BPA ved midlertidige opphold i kommunale helse- og omsorgstjenester eller i spesialisthelsetjenestens institusjoner er en rett, ikke en plikt. Alle skal ha rett til å ta med seg egen BPA ved midlertidige opphold på institusjon, men den enkelte skal selv velge hva en ønsker å gjøre.

Finansiering:

Uavhengig av om det er kommunen eller staten som har ansvaret for BPA er det nødvendig å sikre tilstrekkelig finansiering av tjenesten. Særlig utfordrende er det for kommunen når kostnadene blir høye. Det er varierende økonomi blant landets kommuner, noe som fører til kommunale forskjeller i BPA-tjenesten. Unge funksjonshemmede mener at varierende kommuneøkonomi ikke skal være avgjørende for kvaliteten på tjenestene som mottas. Ved en eventuell videreføring av det kommunale ansvaret for BPA mener Unge funksjonshemmede at staten må ta en større andel av det økonomiske ansvaret. Vi er derfor enige i dissensgruppens forslag fra NOU 2021:11 om at innslagspunktet for staten bør være på maksimum 25 timer. Det vil medføre likhet blant landets kommuner der kommunen selv finansierer de første 25 timene. Deretter får kommunen refusjon for alt over 25 timer, noe som vil skape forutsigbarhet for både stat og kommune.

Som en del av utvalgets mandat om å beregne hva BPA-ordningen koster for kommunene oppfordrer vi utvalget til å se på finansieringen av BPA i en større helhet. Vi mener det er nødvendig å se på hvordan en eventuell økning i tildeling av BPA-timer vil påvirke tildeling av andre kommunale helse- og omsorgstjenester, slik som praktisk bistand og hjemmesykepleie. Det er nødvendig å se på om det blir en reduksjon i andre kommunale helse- og omsorgstjenester, og hvordan dette totalt sett slår ut økonomisk. I tillegg er et svært viktig poeng at mye praktisk bistand i dag utføres av helsepersonell, og det er nødvendig å se på hvordan hvorvidt dette kan leveres på andre måter, eksempelvis gjennom BPA med bruk av ufaglært personell.

Med vennlig hilsen,

Ingvild Østli
Generalsekretær

Nikolai Raabye Haugen
Styreleder